

עומקא דפרשה

במה ללומדי התורה

בס"ד, פרשת עקב תשס"ח

נושא הפרשה:

מזוזה

גליון ח

וכתבתם על מזוזות ביתך

מדיעין עילית

הפלאר

הרב לוי גרוסברד

מזוזה למצוה או לשמירה

הרמב"ם (תפילין פ"ה ה"ד) התריע באופן חמור על אותם המוסיפים שמות מלאכים וכדומה במזוזה, "דהרי הן בכלל מי שאין להם חלק לעוה"ב... ולא די להם שביטלו המצוה, אלא שעושיין מצוה גדולה שהיא יחוד שמו של הקב"ה... כאילו היא קמיע וכו'". ומבואר קפידתו שאין לראות את מצות מזוזה כקמיע וכדבר שמירה, אלא יעשה המזוזה לשם מצותה בלבד. ובשו"ת גינת ורדים (או"ח כלל ב', כז-ה) ג"כ כתב דברים חמורים, שאם מניח מזוזה בפתחו לשמור את ביתו, אין לו שמירה אלא סכין בעיניו ולא תמוש רעה מביתו.

ומעתה שומה עלינו להבין ולהשכיל פשוטם של כמה סוגיות וראשונים שמבואר שמזוזה נעשית לשמירה, ואף כמה הלכתא ברבבי נפקו מהאי טעם. וראה מנחות (לג:) במאי דאמר רבא שמצוה להניח המזוזה בטפח הסמוך לרה"ר, ובטעם הב' אל' בגמ' כי היכי "דתינטריה" [לכל הבית מן המזיקין - רש"י], דמידת הקב"ה שעבדיו יושבים מבפנים והוא "משמרון" מבחוץ. וכן בעובדא דאונקלוס הגר (ע"ז יא.) שביאר לעבדי המלך טעם המזוזה דהקב"ה שומר לעבדיו מבחוץ. (וכן הקשה בהגהות הרמ"ק על הרמב"ם שם, ותירץ בדוחק דלא אמר כן משום עיקר המצוה, אלא להחשיב את ישראל). וברש"י פסחים (ד. ד"ה חובת) פירש מ"ט מזוזה "חובת הדר" ולא בעל הדירה חייב בקביעתה, וכתב "מפני שמשמרתו". ובתוס' מנחות (מא: ד"ה רב) ביאר שיטת שמואל שמותר להתיר ציצית מבגד לבגד, ולא דמיא לדין מזוזה (ב"מ קב.) שאין ליטול המזוזה מפתח הבית, וכתבו דלא דמיא למזוזה, ופירש השיטמ"ק (אות כד) לפי שהיא "לשמור" מן המזיקים וכו' ע"ש. ובטור (ו"ד רפה) נמי כתב "שהבית נשמר על ידה" וכו'. (וראה עוד בילקוט מעם לועז פ' עקב מזוזה ואתחנן, מרדכי מנחות תקסב, גר"א פ' ואתחנן, העמק שאלה עקב שאילתות קמה-כ שהפליגו במעלת שמירת המזוזה). ומבואר מכל הליו דמצות מזוזה נעשית לשמירה, וק' היאך עולים הדברים בקנה אחד עם חומרת דברי הרמב"ם הנ"ל.

ומוכרח באופן פשוט, דודאי דעיקר כוונת המזוזה היא "לקיים מצות הבורא תעלה שצוינו עליה", [לשון הטור שם, וכתב ע"ז הב"י "דהוא דבר פשוט"], אלא שגילתה התורה ופירשו לנו חז"ל סגולתה של המצוה שבמכוין כדיון נעשית לו לשמירה, אבל חלילה אי"ז גדר המצוה, וע"כ התריע הרמב"ם שההופכה לקמיע וחושב בה למעשה שמירה, הרי שהפך את המצוה ממטרתה ועשאה "כשמירת מאבטח" שמבטל את המצוה, ומה שמכח טעמא וסגולתה קבעו חז"ל כמה דינים אי"ז משנה את כונתה וגדריה.

[וכבר חזינו הכי בכמה מצוות, וכגון במצות סוכה דכונתה "למען ידעו דורותיכם", ומכח זה דנו בגמ' (סוכה ג) לגבי גובה הסוכה וכו'. אבל הא פשיטא שלא תועיל ישיבת אדם בביתו ולכוון "למען ידעו" ונימא דיצא יד"ח המצוה, דאף דחז"ל קבעו את גדרי ההלכה גם לפי טעמיה סגולתיה ופרטיה, מ"מ אין הטעם משנה את עיקר המצוה, ואכמ"ל].

והרמב"ם לשיטתו דמזוזה אין מצותה לשמירה, שפיר פסק (שם ה"ז) שבקביעתה מברך "אקב"ו לקבוע מזוזה". דהא בהל' ברכות (פ"ז ה"ב, ופי"א ה"ד) כתב דאין מברכים על מצוה שהיא להסיר מן הסכנה, (בראב"ד שם פליג, וע"ע פמ"ג הקדמה להל' נט"י, ובמרומי שדה פסחים קיד.), ואי מטרת המזוזה בקביעתה להציל

הע"ז

הרב דניאל גרדין

מצות כתיבת המזוזה

מ"ע דמזוזה ילפינן מדכתיב [בפר' ואתחנן ופר' עקב] "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשערך". ומלישנא דקרא משמע דהכתיבה בכלל המצוה, אכן ד"ז אינו פשוט כמו שנבאר בס"ד. החינוך (תכג) כ' "לקבוע מזוזה במזוזות ביתנו", וכ"ה ברמב"ם ריש הל' סתו"ם ברמזי המצוות (ג) "לקבוע מזוזה בפתחי השערים". וביותר יעויין בהל' מזוזה פ"ה ה"ז שכ' במפורש "וקודם שיקבענה במזוזות הפתח מברך בא"י וכו' לקבוע מזוזה. ואינו מברך בשעת כתיבתה, שקביעתה [זו] היא המצוה". הא קמן להדיא שהמצוה היא רק הקביעה ולא הכתיבה.

איברא דלשון הטור והשו"ע (יו"ד רפ"ה) "מ"ע לכתוב פר' שמע והיה אם שמוע ולקובעם על מזוזות הפתח", משמע מאד מדבריהם שכתובת המזוזה אינה הכשר מצוה בלבד ככתיבת פרשיות התפילין, אלא המצוה עצמה נחלקת לב' חלקים, הכתיבה והקביעה בפתח. והוא חידוש גדול לכאן, ומקור דבריהם נראה ברור מלישנא דקרא וכתבתם דהרי אין אנו כותבים על מזוזות הבית ומיבעי למימר וקבעתם על מזוזות, ומינה ילפו הטו"ש"ע דנרמז בקרא דשאני מזוזה דאף כתיבתה מגוף המצוה היא.

והנה איתא באו"ח (לה,ח) דכותבי סת"ם פטורים מתפילה הם ותגריהם, ומטעם דעוסק במצוה פטור מן המצוה. וכ' המג"א עפ"י רש"י דתגרים הפטורים הם רק המכוונים למצוה אבל המכוונים לפרנסתם חייבים בתפילה. ובביאור הלכה שם שדא נרגא בדברי המג"א, ונס' לומר דכותבי מזוזות [ואף תפילין וס"ת ואכמ"ל, עי"ש] אף שמכוונים לפרנסתם מ"מ פטורים, משום דהכתיבה חלק מקיום מ"ע דמזוזה כדכתיב "וכתבתם". ולמשנ"ל איכא סיוע גדול לדבריו ונפלא מאד.

ואמנם אף בל' הרמב"ם מצינו כן, דכ' בסה"מ (טו) מ"ע לעשות מזוזה [בד"א- מזוזות]. וחזינו דעשיית המזוזה היא המצוה, ונכלל בזה הכתיבה והקביעה שכ"ז נקרא עשיית המזוזה, וצ"ע דלכאן סתר משנתו.

ובספר נתיבות הקדש [להגאון מהארקוב] עמד ג"כ בלשון הטו"ש"ע וכו' כהנ"ל, ומוליד נפק"מ דבשעת כתיבת המזוזה פטור מליתן ריפתא לעניא כדיון עוסק במצוה. והוא כדברי הביה"ל הנ"ל דפטורים מתפילה. עוד איכא למימר נפק"מ דכיון דמצות מזוזה חובת הדר היא ומוטלת על בעל הפתח, א"כ מחוייב גם בכתיבתה ככל מצוות שמחוייב בהן, ואם אינו יודע לכתוב מיבעי ליה למנות שליח כדעבדינן במילה, [שמעתי מהרה"ג י.מ. ויספיש]. וא"כ לדעת השו"ע אין לקנות מזוזה מן המוכן אלא מקודם למנות הסופר שליח לכתובה. אמנם יש לפלפל בזה דיתכן לומר דכל סופר הכותב הוא בשביל מי שיקנה [שהרי אינו כותב לעצמו] וא"כ הוי כנכתב בשליחותו, ויל"ע.

המשור בעמ' 4

לע"נ ר' יוסף ב"ר שרגא פייבל ז"ל

קיום מצות מזוזה בכל רגע

קיום המצוה הוא בכך שמזוזה קבועה בפתח ביתו, בשעה שדר בבית, ולא במעשה הקביעה. כן מבואר בתוס' (ב"ק נ"ד ד"ה בההיא) שבכל רגע שיש מזוזה בפתחו מקיים מצוה. וכן עולה ממש"כ תוס' (שבת קלא. ד"ה ושיוין) דמי שעבר ולא קיים היום מצות מזוזה לא יוכל לקיימה למחר, ע"ש. ואם המצוה היא רק במעשה הקביעה א"כ גם מצות מזוזה תתקיים בקביעה של מחר, ואין בזה אלא איחור, דומיא דמילה. וכ"מ ברמב"ם (פ"א מהל' ברכות ה"ט) שכ' שמברכים שהחינו על מילה כיון שאינה תדירה, ועל מזוזה כתב שהטעם משום שיש בה קנין. ומבואר שמצות מזוזה הוי תדירה. ואם קיום מצות מזוזה הוא במעשה הקביעה, הרי קביעת המזוזה אינה תדירה יותר ממילת בנו. אלא דלפי"ז צ"ל דמש"כ הרמב"ם (ה,ז) שאינו מברך על כתיבתה 'שקביעתה זו היא המצוה', היינו שאין המצוה שתהיה כתובה אלא שתהיה קבועה. וכן דייק הגר"י פערלא ממש"כ הרס"ג 'בפתחך מזוזה סלה' ולא הזכיר כלום מהקביעה. וכ"נ מדברי מהר"ח או"ז (ס"א) שכתב שמה שאין מברכים על המזוזה בכל רגע ורגע הוא משום דאין מברכים אלא בתחילת קיום המצוה, ע"ש. וכן מבואר באשכול שכ' שכיון שבידך בשעת קביעתה תו א"צ לברך, שהרי נוהגת ביום ובלילה ואין לה הפסק. וכ"מ במבי"ט (דרך ה') שמנה את מזוזה במצוות התמידיות, ואת מעקה במצוות המזדמנות. וכ"מ להדיא מהמג"א (יט,א) שהנכנס לדור בבית שיש בו מזוזה יברך 'לדור בבית שיש בו מזוזה'.

ומ"מ הדיור הוא רק ה'מחייב' במצות מזוזה, אך אין מצוה בעצם הדיור, ומה"ט אין מברכים בכל פעם שנכנסים לבית ול"ד לסוכה. וע"ע במאמר מרדכי (ס"י יט) שנתקשה מ"ש מזוזה מסוכה, ולדברינו ניתא. אלא שלפי"ז צריך לדחוק דמש"כ המג"א (יט,א) שיש לברך 'לדור בבית שיש בו מזוזה', שהכוונה היא שציונו שתהיה מזוזה בבית שדר בו.

ונראה דגם כשקבעה אחר שלא בשליחותו מקיים את המצוה, ואין הקביעה אלא הכשר מצוה או עשיית המצוה, וכמו בפו"ר שמקיים מצוה אף בבנים שהיו לו בגיותו. וכ"כ בשו"ת תורה לשמה (ס"י שז). ולענ"ד גדר הדבר דכאשר התורה מצווה על האדם שיהיה במצב מסויים, כלול בזה גם ציווי, שאם יהיה צורך לעשות מעשה לצורך כך, יעשה, ולכן מחד יש לביאה או לקביעה שם של מצוה, ומעשה הביאה הוי בכלל עשה הדוחה ל"ת, אף אם לבסוף לא יולדו בנים מאותה ביאה, ומאידך כשאין צורך בעשיה, קיום המצוה הוא בעצם זה שיש לו בניו ומזוזה.

אך באבי עזרי (פ"ג מצציות ה"ח) כ' דהמצוה היא רק הקביעה, והדר בבית שיש בו מזוזה 'אין זה מקיים מצות מזוזה אלא שאין הבית צריכה מזוזה אחרת ולכן לא שייך לברך עכ"ל. וכעין דבריו נראה שהבין בגיה"ק (רפט, ב). ונראה שגם לדעתו ענין מצות מזוזה מתקיים בכל רגע שהמזוזה קבועה בפתח, ואינו כמצות השבת אבידה וכדו' שלאחר שהחזיר נגמר ענין המצוה. וכונתו רק שהציווי שעל הגברא הנאמר בכתבתם הוא מעשה הקביעה. ולפי"ד בהיו לו בנים בגיותו הגברא לא קיים מצות פו"ר אלא שענין המצוה התקיים ולכן אינו מחוייב בה עוד.

אמנם לענ"ד בראשונים הנ"ל מבואר שגם הגברא מקיים מצוה בכל רגע. ומה שנתקשה שם אמאי מברכים רק על הקביעה, כבר נתבאר בברכ"י שם. גם בשבט הלוי (ח"ב קנח) כתב דהקביעה היא עיקר המצוה, ולכן הקובע בלא שליחות אינו יכול לברך. ומשו"ה אין לקבוע ע"י קטן, עכ"ד. ושנה משנתו (בח"ח רמב) שאם נקבעה ע"י הבעה"ב הקודם ראוי להסירה ולחזור ולקובעה. אלא דשם כתב דמלבד מעשה הקביעה יש גם מצוה בזה שהמזוזה קבועה, אלא שלא ביאר דאם וכתבתם היינו שתהיה מזוזה קבועה, מנין שיש מצוה גם בעצם הקביעה, ומנין שהיא עיקר המצוה.

[היוצא מבייתו לזמן קצר, אף אם השאיר שם את כליו, נראה שפטור. רע"א (קמא ט), והו"ד בחזו"א (נגעים טח) פטר את היוצא, אף שכליו ובני ביתו נשארים בבית. וכן מוכח מהמג"א (יט,א) ופרמ"ג [שאם נפלה המזוזה בשבת, יצא מהבית] ומו"ק (או"ח כא). והטעם נראה משום שאין דיור חפצו מחייב, אלא כניסתו לאוצר

תכלית המזוזה

תוכן המזוזה דהיינו פרשת שמע הכתובה בה, מעיד בעליל על מהותה שטעמה להזכירנו הענינים שבפרשה זו, וכפי שכתב הרמב"ם (הל' מזוזה ספ"ו): חייב אדם להזהר במזוזה מפני... וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם... ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם... אלא ידיעת צור העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים. (ומסביר עפ"ז דברי חז"ל שכל שיש לו תפילין וציצית ומזוזה מוחזק שלא יחטא.) וי"ל שמ"ש הולך בדרכי מישרים, מרמז לקבלת עול מצוות שבפרשה השניה במזוזה, והיה אם שמוע.

אמנם יש לנו ללמוד דרך חדשה במהותה ותכליתה של מצות מזוזה, מדברי הרמב"ן סו"פ בא, שאחר שמבאר שביצי"מ התברר ביטול דעות הכופרים בהשגחת ה' ובנבואה, ולכן יצוה ה' שנעשה תמיד זכר ליצי"מ, כתב בזה"ל "והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו... על ידינו... ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות... ודהמשך הדברים כ' "כי הקונה מזוזה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה, כבר הודה בחדוש העולם ובידיעת הבורא... מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאד על עושי רצונו שהוציאנו מאותו עבדות לחירות...".

והשאלה זועקת, הרי לא נזכר יצי"מ בפרשיות שבמזוזה. וכמה תירוצים נאמרו בזה, וע"י בס' לב ציון על הרמב"ן עה"ת. והנה כמה לומדים הציעו תירוץ פשוט לכאורה, די"ל שקביעת המזוזה על מזוזות הבית הוא זכר לדם ששמו על המזוזות במצרים. אמנם לא מצאתי כדברים האלה בספרים, וצ"ע.

ושמא י"ל דהביאור ע"פ מ"ש הרמב"ן בפ' ואתחנן (ה, טו) בטעם ששבת היא זכר ליצי"מ: "אם יעלה בלבך ספק על השבת המורה על החדוש והחפץ והיכולת, תזכור מה שראו עיניך ביציאת מצרים שהיא לך לראיה ולזכר." וי"ל דגם מזוזה שהיא מזכירה יחוד ה' ומלכותו, נסמך על יצי"מ שהיא הוכחה לזה. וצריך תלמוד.

ובדרך אגב יש להעיר בעוד תעלומה, בענין פרשת שמע שנקראת קבלת מלכות שמים בלשון חז"ל (ברכות י"ג ע"א), ושאלת השאלה איה נזכרה בה מלכות ה' עיין רמב"ם ספר המצוות מ"ע ב', וע"ע רש"י סוף פרשת ציצית, ודרך ה' ח"ד פ"ד. ויש להאריך בזה, ואכ"מ.]

עוד ידוע ענין מיוחד במזוזה שמביא שמירה לבית, וכמ"ש בע"ז (יא). מעשה דאונקלוס שגירר הרומיים ע"י שגילה להם חידוש זה, שלא כמדת ב"ו וכו' אלא הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ. (ובדומה לזה ענין סוכה, עיין תכלת מרדכי למהרש"ם.) [ובטעם הדבר יתכן לומר דהוא ע"י שמייחד שם ה' על הבית, וכמ"ש יראת ה' טהורה עומדת לעד.] ונפק"מ לדינא שמזוזה נקבעת בטפח הסמוך לרה"ר כדי שיהא כל הבית שמור, כמ"ש במנחות (לג:), ונפסק להל' (יו"ד רפ"ט ב). אך ראוי לשים לב למ"ש בגליון מהרש"א שם בשם תשובת גינת ורדים, שהעושה מזוזה משום מצוה רשאי לחשוב שבשכר המצוה ישמרהו ה', אבל העושה רק לכוונת שימור אין לו שמירה אלא סכין היא בעיניו.

איתא בשו"ע [יו"ד רפט,ב] איזוהו מקום קביעתה בתוך חלל של טפח בטפח הסמוך לחוץ. וכ' הט"ז "הטעם, שיפגע בה תחילה, ועוד שיהיה הכל תוך השמירה, גמ'." והיינו דאיכא ב' טעמים להאי דינא, א- שיפגע בה מיד בכניסה לבית [ולא בדבר אחר]. ב- שגם חלל הפתח יהיה בכלל שמירת המזוזה. ומקור כ"ז ממנחות (לג:) וז"ל הגמ' אמר רבא מצוה להניחה בטפח הסמוך לרה"ר. מ"ט, רבנן אמרי כדי שיפגע במזוזה מיד, רב חנינא מסורא אומר כי היכי דתנטריה, [לכולא ביתא - רש"י]. ובדברי הט"ז חזינו דמשמע ליה דלא פליגי אלא חד מוסיף אחבירו.

והנה דין זה כתב השו"ע גם בסו"ר רפה (ב) "נתינתה בטפח החיצון" וכ' שם הט"ז - כדי שיהא כל הבית שמור כיון שהוא מבפנים למזוזה, עכ"ל. וצ"ע בתרתי, ראשית צ"ב אמאי הוצרך המחבר לכפול דבריו בסו"ר רפה ובסו"ר רפט. ושנית, דהכא ציין רק את הטעם שכל הבית יהיה שמור, ומשמע לכאן דפסק כר"ח נגד חכמים, ובסו"ר רפט פסק לתרוייהו ולא פליגי כנ"ל. ועוד יש להעיר שבסו"ר רפט כ' בסוף דבריו "גמרא" משא"כ בסו"ר רפ"ה.

אמנם יש ליישב הכל ביישוב אמיתי וחלוס פרעה אחד הוא. דהנה יעויין בכותרת שנתן המחבר לסו"ר רפה והיא "שכר מצות מזוזה", ויעוי' בסו"ר רפט שכותרתו היא "מקום קביעתה וכיצד נקבעת וברכתה". ומעתה יבא הכל על מקומו בשלום. בסו"ר רפה מיירי בהשכר הגדול שנתחדש במזוזה, והוא שכ' שם בסעי' א' דמאריכוין ימיו וימי בניו וכ'. ובסעי' ב' כ' המחבר דנתינתה בטפח החיצון, ולכאן צ"ב דמאי שייטיה הכא גבי שכר המזוזה, ולזה כ' הט"ז דכוונת המחבר לדעת ר"ח מסורא שע"י דין זה יש תוספת שמירה, והוא ג"כ שכר גדול דמזוזה שומרת על הבית. אמנם בסו"ר רפט מיירי

המשך מעמ' 2 קיום המצוה כל רגע

מ"מ נראה שאין מצוה להאריך את משך השהות והדיור בבית, אף שקיום המצוה הוא רק בשעה שדר בבית. תדע שלא אמרו (בסוכה כז:) משבח אני את העצלנים, אלא ברגל, ואם יש מצות מזוזה בכל רגע שדר בביתו, היה ראוי למעט מלצאת מהבית. וכן מוכח ממש"נ באו"ח (צ"ב) שהיוצא מביהכ"ס לא ירוץ אא"כ הולך לדבר מצוה, ומשמע דאף כשחוזר לביתו לא ירוץ, ואי נימא שיש מצוה בכל רגע נוסף של שהייה בבית, היה מותר. וי"ל הטעם דרק כשהמצוה כבר מוטלת עליו, אפילו שהמצוה רק רשות, יש בהליכתו מצוה, וכן בסוכה מונע את עצמו מלהיפטר בשעה שיחול עליו החיוב, משא"כ במזוזה שהחיוב יתחיל רק לאחר שידור בבית, אין מצוה לרוץ, שהרי אינו רץ כדי לקיים, אלא להתחייב. ועוי"ל דאף שיש חיוב מזוזה בכל רגע, ובכל רגע מבטל קיום מ"ע, מ"מ כל משך הדיור נידון כמצוה אחת. ודוגמא לדבר דאף שודאי בכל רגע שיש חמץ בביתו מבטל מ"ע דתשבתו, אך כשבמשך כל הפסח לא היה בבית חמץ, כמדומה שאינו מקיים אלא מצוה אחת. (ויל"ע האם גם כל משך ביטול העשה נידון כעבירה אחת). וכמו"כ במצות ציצית יתכן שאין בכל רגע קיום מצוה נפרד, אלא כל משך הלבישה הוא קיום אחד. ויש לדמותו למש"כ המאירי (ר"ה ו,ב) שהמאחר לשלם שכר שכיר עובר על כל משך האיחור רק איסור אחד, ושאינו בל תאחר דקרבנות שהלילות מפסיקות. אמנם יש לחלק דשאני התם שהמצוה היא תשלום אחד

וצריך אתה לדעת כי מתוך המצוה הזאת יתבארו לנו עקרי התורה באמונה, הרוש העולם וההשגחה והנבואה, שהרי בפרשה ראשונה נזכר ענין היחוד ותלמוד תורה, ובפרשה שניה אמתת עונש ושכר, וזכרון יציאת מצרים שבו נעשים האותות והמופתים והנסים המפורסמים מחייב העקרים האלה ומעיד על שלשה דברים הללו שהן יסוד האמונה ושרשה, והם החדוש וההשגחה והנבואה. וקבלו רז"ל חכמי האמת כי מקום הנחת המזוזה בסוף שליש העליון

כצונו בחיי זכרים ו,ט

וצריך שתתבונן כי יש במזוזה השם המיוחד מבפנים ושם שדי מבחוץ, והיה זה מפני שאומות העולם חושבין שאין ההצלחה מצויה בבתים כי אם מקרה כפי מערכת הכוכבים המנהיגים את העולם השפל הזה, כגון אלו שאומרים מיום שקנה פלוני בית זה או נשא אשה זו מאותה השעה נתעשר ונתעלה מזלו כפי המזל והשעה והרגע שהיה בתקפו ומעלתו, וידוע כי אין ראוי להסתכל בזה כי אין הרגעים ועתות היום אלא להקב"ה... ועל כן באה המצוה הזו הנתונה במזוזות הבתים להורות שאין הצלחת הבתים תלויה כי אם באחד אשר הוציאנו ממצרים ובשמו שדי שהוא משדר ומנצח מערכת הכוכבים שכה מעלתם לפי המקרה וכוונו עליון עליהם לפי העונש והשכר...

כל הקמת, מזוזה

המזוזה היא בכלל קבלת מלכות שמים, כי על כן נכתבה בפרשת ק"ש, ותוכל להתבונן בעונש המבטלה, שהוא שובר עול מנתק מוסרות...

שערי תשובה, ט"ג כג

הון עשיר וגו', כי ב' יצה"ר יש לאדם א' מבחוץ וא' מבפנים. מבחוץ הוא העולם, בעת ישים מגמת נפשו לעבודת הש"י ילעגו עליו ובפיהם ידברו למה לך זה והוא היצה"ר מבחוץ וכמ"ש לפתח חטאת רובץ, ולכן נקבע מזוזה על פתח ביתו להגן עליו כשיצא...

ביאור הגר"א, משלי יח, יא

...והענין כי עיקר השמירה מיצר הרע הוא ביציאה מהבית, כמ"ש לפתח חטאת רובץ, ולכן נקבע המזוזה בשמאל היציאה, נגד יצה"ר. אבל בביאה אין יצה"ר שולט ואין פחד. הגר"א יהל אור ויקרא רסג.

המשך בעמ' 4

נושאי הגליונות הבאים בס"ד:

- פרשת ראה - מחיקת השם
- פרשת שופטים - כל תשחית
- פרשת כי תצא - מעקה
- פרשת כי תבא - והלכת זלרכיו

...לכן יראה לדעתי בזה לומר ששם מזוזה הוא משרש זיו, שענינו התנועה, כמורגל ברבותינו ואינו זו משם, שמא יזיו עפר, והיא מלה עברית מן זיוו שדי (תהלים פ') שהוא תאר לבעלי היים המתנועים ממקום למקום (רעגענדעס), ונקראו לחי השער והבית בשם מזוזה אם ע"ש תנועת הדלת בהם וסבובה עליהם תמיד, אם על תנועת האדם בהם תמיד בין בביאתו בין ביציאתו... וצונו ה' שבכל תנועותינו נקבע בלבבנו אחדות ה' ואהבתו וקבלת מצותיו, כי האדם הוא בעל תנועה תמידית מצד הרכבתו משני עקרים הפוכים, מחומר ונפש אשר בהם תלויים השוב והרע שבמחשבותיו ובמעשיו, כי מצד נפשו הוא נוטה לטוב, ומצד חומריו אל הפוכו, לכן אינו עומד כל היום תמיד על מעמד ומצב אחד אבל תמיד הוא בתנועה, פעם כך ופעם כך, כאשר תמשול הנפש המשכלת באדם והלב שוקט מרגשת יצרו הרע ימצא טוב טעם ודעת בהטיית כל רעיונותיו לבחור בדרכי התורה ומצותיו... ואחרי שכל מעשה האדם תלויים בתנועה זו, בין תנועה הנפשית והחומרית, לכן באתה התורה להרים קרן ממשלת נפשו בו להטות כל תנועותיו אל תנועה הנפשית לבדה, וציותה להשכין שם הנכבד והנורא במקום התנועה (ר"ל במזוות הפתח), פרשת אחדות ואהבת ה' ושמיעת מצותיו, ובזה יש ביד האדם מטה עז להכריח בו כל כחות נפש, שלא יכרע אל תנועה החומרית ולפעול כפי יצר הלב, זולתי אל תנועה הנפשית כאשר תצוה התורה, כי אם תראה הנפש במזוות הפתח את השם הנכבד באמת ותנע בלבבו ויחרד מיראת הכבוד העליון המצויירת לפניו, ותמשל יראתו על הנפש כולה ממשלה חזקה...

הכחז והקבלה לזכרים ג, ח

המשך מעמ' 1 כתיבת המזוזה

ויש להוסיף ביאור בגדר הדין, דהנה בח' הגר"ז הלוי [עה"פ וכתבתם] עמד על חילוק כתיבת מזוזה מכתבת תפלין, חדא בצורת הפרשיות דעבדינן סתומות שלא ככתורה. משא"כ בתפלין שכתובות ככתורה עצמה. ועוד חילוק לגבי התגין שבמזוזה התיוג שונה מצורת התגין בתורה. וביאר דיסוד החילוק מדכתיב במזוזה "וכתבתם" ונתחדש בה דין בכתבתה, משא"כ בתפלין דכתיב "וקשרתם", דממילא כתב דידהו הוא כפי שנמצא בתורה, עי"ש בדבריו. והנה מרן הרי"ז נסיב בזה אף להרמב"ם כמב' שם, ויוכרח דר"ל דהוא דין בפנ"ע ואינו שייך להמ"ע וכמש"כ דעיקר הרמב"ם ס"ל דמצותו לקבוע מזוזה ותו לא. אמנם לפי"ד א"ש טפי, דזהו חלק מחלקי המ"ע דמזוזה אשר היא ליצור מזוזה אשר תהא קבועה בפתח הבית, ולהכי נשתנו דיני כתיבתה.

אלול - חברותא

אנו נערכים
לסידור החברותות לזמן אלול.
כל המעוניין בחברותא
מתבקש להקדים פנייתו
כדי שנוכל להתאים לו חברותא מבעוד מועד.

9141217

קובעי עיתים

השאר הודעתך ונחזור אליך!

דרושים מתנדבים
ללימוד עם מתחילים,
כל מי שיש בידו
לתרום מזמנו וכוחותיו
גם לזמן קצר

מתבקש להתקשר עמנו

9141217

ד"ת למדורים השונים יתקבלו בשמחה,

אברכים הסעונוניים לכתוב
מתבקשים למסור את החומר
(עדיף ע"ג דיסק)
בצירוף שם וטלפון.

בתיבת "עומקא דפרשה"

שמימין הכניסה לאוצה"ס בית יוסף.
או בדואר: ת.ד. 183 מודיעין עילית.
(עד שבועיים לפני תאריך הגליון)